

Prachtige toneelbewerking door Jan Ritsema, Marjon Brandsma en Ger Thijs 'Het', ontroering over wat uitblijft

HAARLEM. De novelle Het beest in de jungle, van Henry James, is een verhaal over de zin van het leven. Een man verspeelt er door z'n levenlang te wachten op de invulling van „het gevoel voorbestemd te zijn voor iets vreemds en buitengewoons dat hem misschien verpletteren zou" alles in wat hem het leven inhoud had kunnen geven. In dit geval de liefde van de vrouw van wie hij houdt, maar met wie hij meent niet te kunnen trouwen. Want dan zou zij dat vreselijk geheim immers met hem moeten delen. Die altruistische uitzienende houding gaat gepaard met de voortdurende zorg de medemens niet met de eigen problemen op te zadelen. Hij wil elke zweem van zelfzucht bijvoorbeeld uitbannen. In werkelijkheid blijft hij juist daarvoor alleen met zichzelf bezig en blind voor wat zich werkelijk in zijn leven voltrekt.

Maatschappij Discordia heeft de novelle van James op een raffijn ontleedende manier op het toneel gezet. Onder toezicht van Jan Ritsema, die in het recente verleden ook bij het Werkteater prachtig regie heeft laten zien, bewerkten Marjon Brandsma en Ger Thijs synchroon lopend met de repetities het verhaal voor toneel.

Zo is de titel „Het" ontstaan, wat staat voor de ongrijpbare zin van het leven. Er is

op een heel specule manier met de tekst omgegaan door beschrijvende zinnen tussen de spreektekst relativierend op te laten treden. Binnen het kader van de voorstelling spelen Ger Thijs en Marjon Brandsma de acteurs die het stuk spelen alsof ze aan een reconstructie bezig zijn. Dat leidt dan bijvoorbeeld tot zinnen als: „...en toen

deed jij dit en ik reageerde daar zo en zo op". Zo iets als twee kinderen die avontuurlijk spelen dat ze eigenlijk een ander zijn en dan steeds even uit hun rol stappen om orde op zaken te zetten voordat ze weer verder kunnen.

Doordat die formule heel consequent

wordt volgehouden is ook de mogelijkheid ontstaan voor afstandelijke humor. Aan de andere kant draagt dat ook bij aan een opeenvolgende emotionele spanning, die z'n climax bereikt als de man bij een bezoek aan het graf van de vrouw met wie hij hield, ontdekt dat hij als het ware naast zichzelf heeft geleefd. De sfeer van intelli-

Voorstelling 'Het'. Gemaakt door Jan Ritsema, Marjon Brandsma en Ger Thijs, naar de novelle Het beest in de jungle van Henry James. Groep: Maatschappij Discordia. Premiere 17 mei 1984. Toneelschuur Haarlem. Daar nog vanavond en zaterdag te zien.

gente humor die de voorstelling kenmerkt heeft zich dan bijna onmerkbaar omgebogen in onontkoombare geladenheid.

Maatschappij Discordia heeft in Marjon Brandsma en Ger Thijs twee schitterende mensen getroffen om dit zo op het oog naar het larmoyante zwevende verhaal op het toneel te zetten. Het is de speelse manier van relativeren en het tegelijk behouden van de dramatische ernst die de voorstelling iets geeft alsof het twee sportmensen betreft die telkens even terzijde gaan om dan opnieuw met elkaar in de clinch te gaan. Marjon Brandsma speelt met teruggehouden emotionele lading de vrouw die voortdurend hoopt dat de man zich laat gaan, die hem op het spoor tracht te zetten. Ger Thijs is in een subtiel en losse manier van acteren de man die zichzelf op afstand en in de knoop houdt. Door z'n overwegend flegmatieke optreden krijgen de twee kleine uitbarstingen die hij in de voorstelling heeft een uiterst gerichte betekenis.

„Het" is een juweeltje van een (korte) voorstelling, smaakvol gespeeld, ontroerend maar wars van elk sentiment. Het is de ontroering over wat uitblijft. Het samenvloei van de hoop op warmte (bij de vrouw) en de afstandelijke koelte (bij de man) wordt zichtbaar gemaakt in de paublaauw geschilderde decorpanelen. De kleur die favoriet is in de schilderijen van Yves Klein en een abstracte afstand tot de werkelijkheid tot gevolg heeft.

KO VAN LEEUWEN

Haarlem
Pag. 1
19-5-84

★ Marjon Brandsma en Ger Thijs in 'Het' bij Maatschappij Discordia.